

π. Φιλόθεος Γρηγοριάτης: «Εκτρώσεις: προβληματισμοί, θεραπεία και αποκατάσταση»

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

**Του Ιερομονάχου Φιλοθέου - Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου, Αγίου Όρους -
Υπαπαντή του Χριστού 2020**

Μέ αφορμή τά ὅσα συνέβησαν τελευταῖα σχετικά μέ τό θέμα τοῦ “ἀγέννητου παιδιοῦ” καί μετά τήν μεγάλη δημοσιότητά του στό πανελλήνιο, ἀλλά καί πέραν αὐτοῦ, αἰτηθεῖς καταθέτω τό παρόν ὡς ἐλάχιστη συμβολή μου γιά γόνιμο προβληματισμό ὅλων μας.

Παρακάμπω τήν πρόχειρη καί ἐσπευσμένη κυβερνητική ἐντολή γιά τήν ἀπόσυρση καί καθαίρεση τῶν σχετικῶν ἐντύπων τοιχοκόλλησης, ἡ ὁποία ἐντολή ἀποτελεῖ

άλγεινό πλήγμα-έπιβουλή κατά τῆς “ἐλευθερίας τοῦ προσώπου” καί τῆς “ἐλευθερίας τῆς ἔκφρασης” στήν σύγχρονη εὐνομούμενη, στά λόγια, κοινωνία μας.

Μέσα σ’ ὅλα αὐτά ἰδιαίτερη ἐντύπωση μᾶς προκάλεσε ἡ ἀντίδραση καί ἔντονη τοποθέτηση συνανθρώπων μας πάσης ἡλικίας καί τῶν δύο φύλων, πού ἐκφράσθηκαν, ἐνήργησαν, θετικά ἢ ἀρνητικά, γιά τό ἀναφερθέν γεγονός, πού ἔχει φυσικά ἄμεση σχέση μέ τό φλέγον θέμα τῶν ἐκτρώσεων καί μάλιστα στήν Πατρίδα. Καί θυμηθήκαμε, ιδίως αὐτές τίς ἡμέρες πού ἐορτάσαμε τήν ὥραία ἐορτή τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, τήν προφητική ρήση τοῦ δικαίου Συμεών πρός τήν Κυρία Θεοτόκο, ὅταν Αὐτή προσέφερε τόν Υἱό Της, τόν ἐνανθρωπήσαντα Θεό, στόν Ναό τοῦ Θεοῦ: «ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν... καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον... ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί» (Λουκ. β´, 34, 35).

Ὁ Χριστός θά γίνη -ὅπως καί ἔγινε καί γίνεται σήμερα- σημεῖο ἀντιλογίας, μεγάλης ἀσυμφωνίας, ἢ καί ἀντιπαραθέσεως μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὅσοι ἀπιστήσουν καί Τόν ἀπορρίψουν τελεσίδικα στήν ζωή τους, θά ἐκπέσουν ἀπό τήν ἀλήθεια, θά ἀποτύχουν. Ὅσοι ὅμως Τόν πιστεύσουν, ὡς τόν μόνο ἀληθινό Θεό, Δημιουργό τῶν πάντων καί Σωτῆρα τους, αὐτοί -ἀκόμη κι ἂν προσωρινά τώρα ἢ πρίν εἶναι ἢ ἦσαν σέ πτώση, σέ ἀποτυχία- μέ τήν ἐνσυνείδητη πίστη τους σ’ Αὐτόν θά ἀνορθωθοῦν, θά ἐλευθερωθοῦν ἀπό κάθε δεσμά, ἀπό κάθε ἁμαρτία, ἀπό ἐνοχές, ἀπό δεινά ἀδιέξοδα. Αὐτή δέ ἡ ἀντιλογία τῶν ἀνθρώπων σχετικά μέ τόν Κύριο Ἰησοῦ, καί πού φυσικά θά μεταφράζεται στούς μέν ὡς “πτώση” στούς δέ ὡς “ἀνάσταση”, θά συμβῇ (καί ἤδη συμβαίνει), ὥστε νά φανερωθοῦν (καί ὄντως φανερώνονται) οἱ κρυφοί λογισμοί, οἱ προσωπικές, βαθιά ἀφανεῖς διαθέσεις τοῦ καθενός, πού ἀπορρίπτει ἢ ἀποδέχεται τόν Χριστό, ὡς τόν μόνο προφητευθέντα στούς αἰῶνες ἀληθῆ Θεό καί Σωτῆρα τοῦ κόσμου.

Ἀπό τό πῶς δηλ. τοποθετοῦνται ἀπέναντί Του οἱ ἄνθρωποι, πιστεύοντας ἢ ἀπιστῶντας σ’ Αὐτόν, ἐξηγεῖται καί ἡ στάση τους γιά τά μεγάλα ζητήματα στήν ζωή, ἀλλά καί γιά πολλά μικρότερα.

Κατανοοῦνται τά λόγια, τά ἔργα, οἱ διάφορες ἀντιδράσεις τους. Φανερώνεται ὁ ἔσω ἄνθρωπος, ἴσως καί τά ἐπιμελῶς κρυμμένα ἀποκαλούμενα “προσωπικά δεδομένα” τους, τά περισσότερα ἀπό τά ὁποῖα γιά τούς μαθητές τοῦ Χριστοῦ δέν μποροῦν νά εἶναι καί τόσο κρυμμένα. Ἀφοῦ τό μεῖζον γι’ αὐτούς εἶναι νά ζοῦν ἐν Αὐτῷ καί δι’ Αὐτόν. Αὐτό δέ, ἂν τό γνωρίζουν ἢ ὄχι οἱ ἄλλοι, δέν ἔχει καί μεγάλη σημασία γι’ αὐτούς.

Ἀλλά καί σ’ ὅσους ἀντιθέτως δέν ἀποδέχονται τόν Χριστό κι ἀπιστοῦν σ’ Αὐτόν,

πάλι καί σ' αὐτούς γνωρίζεται ἐν πολλοῖς αὐτή ἡ στάση ἀπιστίας τους, μέ τίς ὅποιες ἀντιδράσεις τους, σχεδόν σέ ὅλα τά “πιστεύω” τους, τούς λόγους καί ἐνέργειές τους. Ἄθελά τους προδίδουν τόν ἔσω τους ἄνθρωπο, ἀφοῦ ὡς γενικός στόχος καί σκοπός τους ἀποκαλύπτεται ἡ ἀπόρριψή τους στόν Χριστό καί τήν Πίστι Του, τήν Ἐκκλησία Του.

Αὐτά “γεννήθηκαν” μέσα μου μαθαίνοντας γιά τήν ἔνταση πού προκλήθηκε μέ τίς γνωστές πλέον σέ ὅλους “ἀφίσσες γιά τό ἀγέννητο παιδί” καί πού μαζί του κι αὐτές πολύ εὐγενικά, πολύ διακριτικά “φώναζαν”:

“Ἀφῆστε μας νά ζήσουμε, νά ὑπάρχουμε κι ἐμεῖς, γιά λίγες μόνο ἡμέρες νά σᾶς πληροφορήσουμε, νά σᾶς ποῦμε μέ σεβασμό στήν ἐλεύθερη βούλησή σας, γιά τήν ἀλήθεια, γιά τό μέγα θαῦμα τῆς ζωῆς, πού ἴσως πολύ βοηθήση κάποιους νά μάθουν κάτι πού ἐνδεχομένως δέν ἤξεραν. Μήπως κι αὐτό τό “κάτι” τούς πείση, νά ἀναβαθμίσουν τήν γνώμη τους γιά τήν ἱερότητα καί αἰώνια ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, πού σέ κάθε περίοδο τῆς ζωῆς του, ἀκόμη κι ὅταν εἶναι ἔμβρυο, εἶναι πρόσωπο ἀνεπανάληπτο, μοναδικό, τέκνο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ!”

Μάθαμε πάλι, κι ἐμεῖς οἱ μοναχοί, κατ' ἀρχήν γιά τόν θεοφιλῆ κι ἀνιδιοτελεῆ κόπο τῶν ἀδελφῶν, οἱ ὅποιοι μέ πίστη στόν Θεό κι ἀπό φροντίδα ἀγάπης ἀγωνίζονται γιά τήν Πατρίδα, γιά πολλές ψυχές συμπατριωτῶν μας, πού δυστυχῶς -χωρίς ἴσως νά γνωρίζουν πολλά γιά τό θαῦμα τῆς ζωῆς- εὐκόλα πείθονται ἀπό ἄλλες φωνές κι ἀποφασίζουν νά “πετοῦν” τά παιδιά τοῦ Θεοῦ καί παιδιά τους. Κι ἐμεῖς μαζί τους πονοῦμε πολύ γι' αὐτό, γιά τήν Πατρίδα, γιά ὅλο τόν σύγχρονο κόσμο, πού τολμῶντας αὐτό τό φοβερό κι ἀπευκταῖο, ὅλο καί ξεμακραίνει ἀπό τήν Ὁδό, τήν Ἀλήθεια, τήν Ζωή.

Στόν ἀντίποδα πληροφορηθήκαμε μαζί μέ ὅλους γιά τήν ἀντιλογία καί ἀρνητική στάση ἄλλων ἀδελφῶν, πού ἀντιπαρατάχθηκαν στούς πρώτους καί στήν νόμιμη, δίκαιη ἀγωνία τους.

Σ' αὐτούς δέ πού ἐν θερμῷ ἐνήργησαν καί πού πρόβαλαν -κάποιοι μάλιστα καί βίαια- τήν ἀντίρρηση καί ἀπόρριψή τους στήν σεμνή κι ἄδολη προσπάθεια γιά ἐνημέρωση στό ἐν λόγω θέμα, ὅπως καί σέ πολλούς ἄλλους πού συμφωνοῦν μ' αὐτούς, θά θέλαμε νά ἀπευθυνθοῦμε, νά μιλήσουμε ταπεινά, ὡς ἀδελφοί πρὸς ἀδελφούς, μέλη ἄλλωστε τῆς ἴδιας κοινωνίας, γιά τήν ὁποία καί ὅλοι νοιαζόμαστε.

Προφανῶς οἱ συνάνθρωποί μας αὐτοί, εἴτε οἱ ἴδιοι ἔχουν κάποια προσωπική τους συμμετοχή σέ ἐκτρώσεις εἴτε ἀπλῶς θεωρητικά τίς ἀποδέχονται ἀντικρούοντας κάθε ἄλλη τοποθέτηση καί ἀντίλογο.

Κατά τήν γνώμη μου, κάτι πού ἐπίσης ἐνδιαφέρει εἶναι, κατά πόσον ἐμεῖς οἱ ἴδιοι

εἴμαστε πεπεισμένοι γιὰ τὴν ὀρθότητα τέτοιων ἐπιλογῶν μας, ἰδεῶν, λόγων καὶ ἐνεργειῶν μας καὶ παραμένουμε ἱκανοποιημένοι μέ τὴν σχετική στάση μας. Ἡ ἅν ὅλα αὐτὰ συνέβησαν ἀπὸ μέρους μας, ὡς κάτι πού δέν πολυξετάσαμε ἐπισταμένως, ἢ ἔγιναν μέ ἐλαφρά τὴν συνείδησή μας ἢ κατόπιν κάποιας ἀδυναμίας, ἐξαρτήσεως ἢ καὶ ἐξωτερικῆς πιέσεως. Διαφορετική προφανῶς ἡ βαρύτητα καὶ εὐθύνη στὴν καθεμιά ἀπὸ τίς δύο περιπτώσεις.

ΑΝΥΠΑΚΟΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε κατ' εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ Του καὶ δέχθηκε τό ζωογόνο Του “φύσημα”, τὴν θεία Χάρι μέσα του. “Καὶ ἐνεφύσησεν (ὁ Θεός) εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν” (Γέν. β', 7). Ἔχει τὴν πνοή τοῦ Θεοῦ, εἶναι δημιουργημένος νά ζῇ σέ κοινωνία μαζί Του, κατ' εἰκόνα Του καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Ἔτσι ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἔμφυτη μέσα του ὡς φωνή τοῦ Δημιουργοῦ του τὴν φωνή τῆς συνειδήσεώς του, πού ὅταν τὴν κρατᾷ ἀνόθευτη καὶ καθαρή, τοῦ ὑποδεικνύει καὶ τὸν πληροφορεῖ γιὰ τό πανάγιο θέλημά Του. Ζῶντας δέ μέ καθαρὴ τὴν συνείδησή του, γνωρίζει ὅτι ζῇ κατὰ Θεόν, σύμφωνα μέ τίς ἅγιες ἐντολές Του, πορευόμενος μέ εἰρήνη καὶ ἀνάπαυση.

Τὸ νά πλανηθοῦμε καὶ νά πέσουμε, τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας ὅλων μας εἶναι σύμπτωμα καὶ χαρακτηριστικό. Δέν μποροῦμε ὅμως νά νομίζουμε, ὅτι ἀγαποῦμε τὸν Θεό, ὅτι πιστεύουμε σ' Αὐτόν, ἐνῶ ζοῦμε ἀδιαφορῶντας γιὰ τό ἅγιο θέλημά Του στὴν ζωή μας. Ἡ ὅταν, ἐνῶ μᾶς ἐλέγχει ἡ συνείδησή μας, δέν ἀγωνιζώμαστε πρὸς διόρθωσή μας. Ἔτσι παραμένουμε -ἔστω καὶ προσωρινά μέχρι νά ἀνανήψουμε- στό σκοτάδι, στό ψέμμα, μακριὰ ἀπὸ τό νά ἀρέση ἡ ζωή μας στὸν Θεό.

Εἶναι γνωστό ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρες, ὅτι κάθε συνειδητὴ ἰδίως ἀνυπακοή τοῦ ἀνθρώπου στό ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖ ἀστοχία, ἀποτυχία, πλάνη, ὅ,τι δηλ. σημαίνει ὁ ὅρος “ἁμαρτία”. Ἡ δέ ψυχὴ μετὰ ἀπὸ αὐτό βιώνει μιά ὀδυνηρὴ ἐμπειρία, ἀναστάτωση. Συμβαίνει δέ τοῦτο ἀπὸ ἐνέργεια τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ στὴν ψυχὴ γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς στὴν φυσικὴ τάξη τοῦ θείου θελήματος, ἐφ' ὅσον δέν ἔχει ἀκόμη φιμωθῇ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως.

Ἡ πρώτη ἀνυπακοή τῆς Ἱστορίας συνέβη, ὡς γνωστό, στὸν Παράδεισο. Πλανήθηκε πρῶτα ἡ Εὐὰ ἀπὸ τὸν ὄφι καὶ παρασύρθηκε κατόπιν ὁ Ἀδάμ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του. Ἄν καὶ ἀρχικὰ εἶχαν καὶ οἱ δύο τους κάποια ἐλαφρυντικά γιὰ τὴν πτώση τους αὐτή, στὴν συνέχεια ἐν τούτοις δέν θέλησαν νά συνετισθοῦν οὔτε κι ἀπὸ τὴν πατρικὴ βοήθεια τοῦ ἁγίου Δημιουργοῦ πού ἔσπευσε πρὸς διόρθωσή τους. Δέν θέλησαν

δηλαδή νά μετανοήσουν, αλλά έκουσίως κι έγwissτικά πλέον, μέ έπιπόλαιες δικαιολογίες επέλεξαν, νά μή έπανορθώσουν τό λάθος τής άνυπακοής τους κληρονομώντας έτσι τόν θάνατο καί τήν έξωσή τους άπό τήν τρυφή τής κοινωνίας τους μέ τόν άγιο Θεό. Έρμηνεύοντας οί Άγιοι Πατέρες τά προαναφερθέντα λέγουν, ότι ή πτώση τών πρωτοπλάστων καί κυρίως τό τελεσίδικο αυτό βήμα για τό όποιο καί χωρίσθηκαν άπό τόν Θεό καί Δημιουργό τους ήταν ή άμετανοησία τους.

Καί άρχίζει άπό τότε ή τραγική περιπέτεια τοῦ γένους ήμῶν τῶν ανθρώπων.

Ό “κανόνας” πού μάς δόθηκε για τήν σοβαρή αυτή παράβασή μας -πού μέ τήν σειρά μας κι εμείς οί ίδιοι έπαναλαμβάνουμε άπειρες φορές στήν προσωπική μας ζωή-, για τήν άνυπακοή δηλ. κι άμετανοησία μας, δέν έχει καθόλου τιμωρητική έννοια καί περιεχόμενο. “Ό Θεός άγάπη έστι” (Α΄ Ιω. δ΄, 8). Καί ή Άγάπη δέν προσβάλλεται, ώστε νά τιμωρή. Πάντα καί μόνο άπό μέριμνα για τήν διόρθωση καί τό καλό μας δίδεται, ό,τι δίδεται άπό τόν Θεό.

Έμβαθύνοντας υπέροχα, θεολογικά ό άγιος Δωρόθεος μάς διδάσκει γι΄ αυτήν τήν ποιμαντική άγάπη τοῦ Θεοῦ, τήν άγαπητική του φροντίδα πρὸς τόν άνθρωπο, άναφερόμενος στήν έξωση τών πρωτοπλάστων άπό τόν Παράδεισο:

“Δέν δημιουργήθηκε ό άνθρωπος μέσα σέ κάθε άπόλαυση, σέ κάθε χαρά, σέ κάθε άνάπαυση, σέ κάθε δόξα; Δέν βρισκόταν μέσα στόν Παράδεισο; Τοῦ εἶπε ό Θεός: «Μήν τό κάνεις αυτό». Καί τό έκανε. Βλέπεις υπερηφάνεια; Βλέπεις ισχυρογνωμοσύνη; Βλέπεις άνυποταξία; Όταν λοιπόν ό Θεός εἶδε εκείνη τήν άναίδεια, εἶπε: «Αὐτός εἶναι άνόητος, δέν ξέρει νά χαρεῖ. Άν δέν κακοπεράσει, σέ λίγο καιρό πάει, χάνεται έντελῶς. Γιατί, αν δέν μάθει τί εἶναι θλίψη, δέν θά μάθει καί τί εἶναι άνάπαυση». Τότε τοῦ έδωσε ό,τι τοῦ άξιζε καί τόν έβγαλε άπό τόν Παράδεισο. Παραδόθηκε λοιπόν στή φιλαυτία του καί στά θελήματά του, για νά τόν συντρίψουν, για νά μάθει νά μήν έχει έμπιστοσύνη στόν έαυτό του, αλλά στήν έντολή τοῦ Θεοῦ, για νά τόν διδάξει, αυτή ή ταλαιπωρία τής παρακοής, τήν άνάπαυση τής υπακοής, όπως λέει ό Προφήτης: «Θά σέ τιμωρήσει ή ἴδια ή άποστασία σου» (Ιερ. β΄ 19)”. (Άββᾶ Δωροθέου, Α΄ Διδασκαλία, έκδ. Έτοιμασία, στ. 8, σ. 95)

Καί σέ έμάς τό ίδιο περίπου, άναλογικά συμβαίνει. Κάθε φορά πού συνειδητά ή άσυνείδητα ξεφεύγουμε άπό τήν Χάρι τής κοινωνίας Του, έπιτρέπει ό Θεός μέ πολλούς τρόπους θλίψεις, πόνους, άδιέξοδα. Πάντοτε παιδαγωγικά μέ άπώτερο στόχο καί σκοπό τήν έπιστροφή, συγχώρηση, επανένωσή μας μαζί Του. Εἶναι δέ πάντοτε υπερβολικά πρόθυμος νά μάς συγχωρή, νά μάς δέχεται προσφέροντάς μας τήν ἴδια, άπαράλλακτη άγάπη Του.

Ο Φ. Ντοστογιέφσκι, μετά την μεταστροφή του στον Χριστό έγραφε:

“Μήν φοβάσαι καί μήν θλίβεσαι, άφοϋ μετανοείς, όλα θά σοϋ τά συγχωρέσει ο Θεός. Όλα τά συγχωρεΐ ο Θεός σέ κεΐνον πού μετανοεΐ άληθινά. Δέν ύπάρχει άμάρτημα πού νά μπορεΐ νά έξαντλήσει τήν άστειρευτη άγάπη τοϋ Θεοϋ. Φρόντιζε μονάχα για τήν άδιάκοπη μετάνοια καί διώξε τόν φόβο άπό τήν καρδιά σου. Πίστευε ότι ο Θεός σέ άγαπάει παρ’ όλο πού άμάρτησες...” (Στάρετς Ζωσιμάς, Άδελφοί Καραμάζωφ)

ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Έγείρεται όμως τό έρώτημα, “ή έκτρωση συγχωρεΐται, θεραπεύεται;”

Η άπάντηση έρχεται άπό τόν ίδιο τόν Θεό-Πατέρα:

“... Έγώ είμαι πού σβήνω, έξαλείφω τίς παρανομίες, τίς άμαρτίες σου, καί δέν θά τίς ξαναθυμηθώ πιά... Έσϋ όμως -θά σοϋ κάνη καλό- πάντα νά τίς έχης ύπ’ όψιν σου. Καί έτσι έλα νά διαλεχθοϋμε, νά δικασθοϋμε· λέγε έσϋ πρώτος τίς άνομίες σου, για νά άπαλαγής άπ’ αυτές.” (βλ. Έσ. μγ’, 25, 26)

Κι ο Άββās Ίσαάκ μάς διδάσκει έπιγραμματικά: “Οϋκ έστιν άμαρτία άσυγχώρητος, εί μή ή άμετανόητος”. (Τά Εϋρεθέντα Άσκητικά, Λόγος λ’, έκδ. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη, 1977, σ. 127)

Όλες οί πτώσεις μας, μικρές ή μεγάλες μποροϋν νά συγχωροϋνται, νά διορθώνονται, νά έξαλείφονται. Μέ τήν άπό βάθους καρδιάς καί συντριβής προσευχή μας κορυφώνεται ή μετάνοιά μας έξομολογούμενοι στόν Θεό ένώπιον τοϋ ιερέως Του. Όπου καί αναφέρουμε μέ συναίσθηση, ταπείνωση καί πίστη (έμπιστοσύνη στην άγάπη Του) τήν παράβαση κι άποτυχία μας.

Έτσι όλα θεραπεύονται, τακτοποιοϋνται.

Τό πρόβλημα ύπάρχει, παραμένει, όταν δέν μετανοή ή ψυχή. Τότε ύποφέρει πολύ, πάσχει χωρίς παρηγοριά καί προοπτική για λύση. Γεύεται μιά όδυνηρή έμπειρία, βαθύτατη άπόγνωση τήν συνταράσσει. Γνωρίζει ίσως τόν νόμο τοϋ Θεοϋ ο άνθρωπος, τί έπρεπε νά είχε κάνει καί τί έκανε, πληροφορεΐται άπό τήν συνείδησή του καί άπό τήν κοινή λογική, έχει συνεχείς τύψεις για τά κρίματά του, σκέπτεται για τίς έπιπτώσεις τής άμαρτίας του, καί έντούτοις έμποδίζεται νά άνοιχθή μέ μετάνοια στόν Θεό.

Φρικτό παράδειγμα τής άπαΐσιας αύτής καταστάσεως φανερώνουν λόγια πού μιά

πολύ δυστυχισμένη ψυχή, ένας έγκληματίας, εξαγορεύεται σ' ένα άγιο ιερέα τὰ εἶδεχθῇ κακουργήματά του λίγο πρὶν τὸ τέλος του, ἀλλὰ χωρίς μετάνοια, γι' αὐτό καὶ δυστυχῶς χωρίς λύτρωση:

“Πεθαίνω τόσο σκληρά, γιατί ἔκανα πολλά κακουργήματα... Πολλούς ἀνθρώπους ἔφαγα, μεγάλες συμφορές προκάλεσα... Δέν ἔχω τὴ διάθεση μήτε καὶ τὴ δύναμη νὰ μετανοήσω. Εἶναι τόσα πολλά, ἄλλωστε, τ' ἀνομήματά μου... Μά καὶ ποιός νὰ μέ συγχωρέσει; Οἱ ἄνθρωποι πού ἔβλαψα, ὅσοι ζοῦν; Γιά ποιό λόγο; Ἦ μήπως ὁ Θεός, στόν ὁποῖο δέν πολυπιστεύω;... Μεγάλωσα μέσα στήν ἀπιστία, τὴν ἀνηθικότητα, τὴν ὑποκρισία...

Γιά μένα... π. Ἀρσένιε, κάθε δρόμος πρὸς τὸ Θεό ἔχει πιά κλείσει. Πεθαίνω... Ποτέ δέν φοβήθηκα τὸ θάνατο. Ὡστόσο τώρα νιώθω πὼς εἶναι κάτι φοβερό!

... Κάποτε ἤθελα νὰ ἐξομολογηθῶ, νὰ σᾶς ἀποκαλύψω ὅλα μου τὰ ἐγκλήματα. Ὅταν ὅμως τ' ἀναλογίσθηκα, ὅταν λίγο μόνο συναισθάνθηκα τὸ πλῆθος καὶ τὴν βαρύτητά τους, θεώρησα πὼς θά' ταν ἄσκοπο. Ὁ χρόνος δέν γυρίζει πίσω. Νὰ ἐπανορθώσω δέν μπορῶ. Καὶ ἡ πέτρινη καρδιά μου δέν λυπᾶται. Τί νόημα θά εἶχε λοιπόν ἡ ἐξομολόγηση;... Μόνο δυό γεγονότα... χρόνια τώρα ἔρχονται καὶ ξανάρχονται μπροστά στά μάτια μου. Τὰ βλέπω ἀκόμα καὶ στά ὄνειρά μου. Δέν μπορῶ νὰ τὰ ξεχάσω, δέν μπορῶ νὰ ἡσυχάσω...

“... Ἐνα παλληκαράκι δεκαεφτά μόλις χρονῶν... τὸ κάρφωσα χωρίς λόγο... Ἰκέτευε. Ἔκλαιγε. Μά ἐγὼ ἤθελα... στή συμμορία μου νὰ τοὺς δείξω πὼς δέν ὑπολογίζω τὴν ἀνθρώπινη ζωή. Τό ' φαγα τὸ παιδί. Καὶ ἀπὸ τότε, μόλις κλείσω τὰ μάτια, παρουσιάζεται μπροστά μου κλαμένος καὶ ματωμένος...

“Μιά γυναίκα πάλι... Χρόνια μέ ταλαιπωρεῖ κι αὐτή... μπήκαμε σ' ἕνα διαμέρισμα... γιὰ νὰ τὸ ληστέψουμε... Μά ἔπρεπε πρῶτα νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴ μέση τὴ γυναίκα... Γιά μερικά δευτερόλεπτα δίστασα, τὴ λυπήθηκα. Γύρισε τὸ κεφάλι της καὶ κοίταξε τίς εἰκόνες, πού ἦταν σέ μιά γωνιά. Σταυροκοπήθηκε κάμποσες φορές καὶ ψέλλισε: «Τέλειωνε... Μαζί μου εἶναι ὁ Θεός. Παναγιά μου, μή μ' ἀφήσεις!». Κάρφωσα τὸ μαχαίρι δυό φορές... Γλύστρησε ἀργά πάνω στόν τοῖχο, κάνοντας γιὰ τελευταία φορά τὸ σταυρό της, κι ἔπεσε στό πάτωμα μ' ἕνα ἄψυχο «Κύριε, ἐλέησον». Καὶ τώρα... τὴ βλέπω κι ἐκείνη συνέχεια μπροστά μου”...

Κι ὁ ἐγκληματίας αὐτός “πέθανε ὀδυνηρά. Τὸ πρόσωπό του ἦταν παραμορφωμένο. Ἀπὸ τοὺς πόνους ἄραγε; Ἦ μήπως ἀπὸ τὸ μίσος... Ἔμεινε ἔτσι καὶ μετὰ τὸ θάνατό του: ἀγριωπὸ μά καὶ πονεμένο· ἀπειλητικό μά καὶ ἀπελπισμένο...” (π. Ἀρσένιος, ὁ κατάδικος... ἔκδ. Ἱ. Μ. Παρακλήτου, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, 2017, σ. 172-177)

Ἐνθυμούμαστε τὰ φοβερά λόγια τοῦ Κυρίου γιὰ τὸν Ἰούδα στόν Μυστικό Δεῖπνο:

“οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ... καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος”. (Ματθ. κστ´, 24)

Ὁ φρικτός αὐτός λόγος ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν Θεό τῆς ἀγάπης σχετικὰ βέβαια μέ τό μέγιστο ἁμάρτημα τοῦ Ἰούδα, ἀλλά θεωρῶ ἰδιαίτερα γιά τήν ἀμετανοησίαν του. Μετεμελήθη μέν, δηλ. αἰσθάνθηκε τί ἔκανε, εἶχε φοβερές ἐνοχές, ἀλλά μή ἔχοντας ταπείνωση, καί κυρίως πίστη -δηλ. ἐμπιστοσύνη- στόν Χριστό, ὅτι μπορεῖ νά τόν συγχωρήσῃ, δέν μετενόησε. Ἐάν μετανόησε, δέν θά τόν συγχωροῦσε Αὐτός πού συγχώρεσε τόν ἀρνητή Του, ἀπόστολο Πέτρο, τόν διώκτη Του ἀπόστολο Παῦλο, καί τόσους ἄλλους; Δέν θά τόν δεχόταν πάλι πίσω, Αὐτός πού εἶπε “τόν ἐρχόμενον πρός με, οὐ μή ἐκβάλω ἔξω”; (Ἰωάν. στ´, 37)

Ἡ ἀμετανοησία λοιπόν χαρακτηρίζεται ἰδίως ἀπό ἔλλειψη πίστεως στόν Θεό καί φυσικά ἀπό ἐγωισμό, συνοδεύεται δέ συχνά ἀπό ἀπελπισία, ἀφοῦ συνήθως καταρρέει ἡ ἄμετρη αὐτοεκτίμηση μέ τήν διαπίστωση τοῦ μεγέθους τῆς πτώσεως. Τέλος ἐπέρχεται νέκρωση κάθε ὑγιοῦς διαθέσεως γιά ἀγῶνα, γι’ αὐτό καί δέν λαμβάνονται φρόνιμες, κατὰ Θεόν ἀποφάσεις, ἀλλά ἀσύνετες, ἀπερίσκεπτες, ὀλέθριες, ἀπονενωμένες. Κατά δέ τούς Ἁγίους Πατέρες αὐτή ἡ κατάσταση τῆς ἀμετανοησίας εἶναι ἡ ὄντως βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐνόςω ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σέ ἀμετανοησία, εἶναι “ἐκτός ἑαυτοῦ”. Ἀντιθέτως ἡ μετάνοια, ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ Ἐκκλησία, τόν ἐπαναφέρει “εἰς ἑαυτόν”, στά λογικά του. Μετάνοια σημαίνει ὅτι ἡ ψυχὴ ἐγείρεται ἀπὸ τόν ὕπνο τῆς ἀσωτείας, ἀπὸ τήν ζάλη στήν ὁποία βρισκόταν, τόν λήθαργο τῆς ψεύτικης ζωῆς. Ἔρχεται σέ αἴσθηση καί ἐπίγνωση τῶν μεγάλων ἀποτυχιῶν της. Συντρίβεται καί μέ ταπείνωση καί πίστη καταφεύγει στόν Χριστό λαμβάνοντας τίς ὁρθές, σωτήριες ἀποφάσεις. Ἔτσι συγχωρεῖται, εἰρηνεύει, χαίρεται, σώζεται ἐν Χριστῷ!

ΟΙ ΠΑΝΤΕΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ

Ὁ ἅγιος Θεός πάντοτε μόνο τό ἀγαθό ποιεῖ. Δίδει ζωή, ζωογονεῖ.

Ἐγώ, ὁ μικρός ἄνθρωπος, ἐπιφέρω θάνατο, ἐξόντωση, ὄλεθρο.

Ἡ ἔκτρωση (ἄμβλωση), ἡ καταστροφή μιᾶς ζωῆς, εἶναι πολύ μεγάλη ἁμαρτία. Διότι συμπεριέχει, συμμερίζεται τήν πονηρίαν τοῦ “ἀντικειμένου Διαβόλου”, ἀντίκειται στήν ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ, στό πανάγιο, εὐεργετικό ἔργο Του. Κι ὅσο παραμένω στήν ἀμετανοησία, τήν σκληροκαρδία, τήν αὐτοδικαίωση μέ τίς δικαιολογίες μου, ἐπιλογές τῆς φιλαυτίας μου, βρίσκομαι ἀπομονωμένος ἀπὸ τήν Ζωή. Σκότος κυριαρχεῖ στήν ψυχὴ μου, νέκρωση πνευματικὴ συντελεῖται μέσα μου. Ὁ θάνατος

ἀποκτᾶ βαθείες ρίζες μέσα μου, ἔχει δικαιώματα πάνω μου. Ἡ ὅλη ὕπαρξή μου ἀναδίδει ὁσμή θανάτου.

“τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία” (Α΄ Κορ. ιε΄, 56).

Ἀπὸ ἀγάπη καὶ μόνο γιὰ τίς ψυχές τῶν συνανθρώπων μας, πού ἐνέχονται στήν ἁμαρτία τῆς ἐκτρώσεως καὶ γιὰ τὴν πλήρη “ἀποθεραπεία” τους ἀπ’ αὐτήν, δέν μᾶς ἐπιτρέπεται, δέν ἔχουμε δικαίωμα νά τὴν μειώνουμε ἢ νά τὴν συγκαλύπτουμε. Εἶναι ὄντως φρικτὴ προσβολὴ κατὰ τῆς ἱερότητος τῆς ζωῆς, “ὕβρις” κατὰ τοῦ Θεοῦ, πού ἐρμηνεύεται -ἔστω κι ἂν δέν εἶναι πάντα συνειδητό ἀπὸ πολλούς- ὡς πράξη ἀλαζονείας, αὐθάδειας, ἐξέγερσης κατὰ τοῦ μόνου Δημιουργοῦ.

Κι αὐτό δέν εἶναι μόνο δική μας ἐκτίμηση καὶ γνώμη. Οἱ αἰῶνες βοοῦν, ὅλη ἡ οἰκουμένη εἶναι κατάστικτη ἀπὸ τό αἷμα ἀθῶων θυμάτων, τῶν ἀγέννητων τέκνων τοῦ μόνου Εὐεργέτου τῶν ὅλων Θεοῦ.

Πόσες καὶ πόσες ἀναληθεῖς κοσμικὲς ἀντιλήψεις παντοιοτρόπως δέν προβάλλονται καὶ διαφημίζονται σήμερα ὑπὲρ τῶν ἐκτρώσεων συνεπικουρούμενες ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ πάθη!

Κατόπιν πολλῶν πιέσεων ψηφίζονται σχετικὰ νομοσχέδια καὶ ἰσχύουν ἔκτοτε ὡς νόμοι, ἐπιβάλλονται νομικὲς θέσεις, “ἱατρικὲς” ἀπόψεις, πρακτικὲς μέθοδοι, μεθοδεύεται διασπορά ἐπιχειρημάτων -παραπλάνηση τῆς κοινῆς γνώμης- ἀπὸ μιὰ σύγχρονη “παγκόσμια βιομηχανία τῶν ἐκτρώσεων”.

Καὶ ἐνέχονται ἐκτός ὅλων αὐτῶν πού ἐμπλέκονται γιὰ τὴν ἐξάπλωση καὶ διάδοση τῆς ἀποτρόπαιης αὐτῆς ἁμαρτίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅχι μόνο οἱ γυναῖκες πού τελικὰ τὴν ἀποφασίζουν, κάποιες -εἶναι ἀλήθεια- μέ πολλά ἐλαφρυντικά, ἀλλὰ κι ἄλλοι πολλοί, ἔστω κι ἂν τοὺς ἀπαλλάσσει ἡ ἀνθρώπινη νομοθεσία.

Ἐνέχονται ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἱατροὺς μέ τό βοηθητικὸ προσωπικὸ τους, παραβαίνουν τὴν χριστιανικὴ τους συνείδηση ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχαῖο “Ὁρκο τοῦ Ἱπποκράτους”, κατὰ τὸν ὁποῖο σέ εἰδικὴ ἐπίσημη τελετὴ ρητῶς ὑπόσχονται, ὅτι “... δέν θά δώσω σέ ἔγκυο γυναῖκα φάρμακο πού προκαλεῖ ἔκτρωση”. “... οὐδέ γυναικί πεσσὸν φθόριον δώσω”.

Βαρύνονται μέ τὴν μεγάλη αὐτὴ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐπίσης ὅλοι οἱ ἄνδρες-σύζυγοι ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τῶν γυναικῶν πού ἀποφασίζουν ἔκτρωση, καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι κι ἄλλοι ἴσως πολλοὶ ἄγνωστοι. Ὅσοι, ἄλλοι μέ βαρεῖά τὴν συνείδησή τους κι ἄλλοι τελείως ἀσυνείδητα, συναποφασίζουν, ἀδιαφοροῦν γιὰ τό τί θά συμβῇ, ἢ συμφωνοῦν μέ τίς συζύγους, κόρες, φίλες ἢ γνωστές τους καὶ τίς ὠθοῦν, παροτρύνουν γιὰ διάφορους λόγους, ἐνισχύουν, πείθουν, ἄλλοι τίς ἐγκαταλείπουν ἢ

καί τίς ἀπειλοῦν ἀκόμη, γιά νά προβοῦν σέ ἔκτρωση.

Μᾶς ἀφορᾷ ὅλους πολύ τό σοβαρότατο ζήτημα τῶν ἐκτρώσεων. Ἐκτός τῆς συμμετοχῆς μας σέ προσευχή ἀγάπης, γιά ὅσες κι ὅσους βαρύνονται προσωπικά, εἶναι καί δική μας ὑπόθεση, ἀφοῦ καί ἡ ὀρθόδοξη χριστιανική Πατρίδα μας, εἶναι ὑπεύθυνη γιά τίς πολλές ἐκτρώσεις πού καθημερινά γίνονται. Εἶναι δέ πνευματικά καί θεολογικά ἀπαραίτητο, νά τό θεωροῦμε ὡς κάτι πολύ δικό μας, δική μας συλλογική πτώση, κατάντημα, ὥστε καί νά μετανοοῦμε ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες.

Μέ πόνο γιά τήν Πατρίδα καί τό μέλλον της μιλοῦσε κι ὁ ἅγιος Παΐσιος γιά τό μέγα πρόβλημα τῶν ἐκτρώσεων:

“... χρειάζεται νά κινηθῇ ἡ πολιτεία, ἡ Ἐκκλησία κ.λπ., ὥστε νά ἐνημερωθῇ ὁ κόσμος γιά τίς συνέπειες πού θά ἔχη ἡ ὑπογεννητικότητα (σ.σ. ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ἐκτρώσεων). Οἱ ἱερεῖς νά ἐξηγήσουν στόν κόσμο ὅτι ὁ νόμος γιά τίς ἐκτρώσεις εἶναι ἀντίθετος πρὸς τίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου. Οἱ γιατροὶ πάλι ἀπὸ τήν δική τους πλευρὰ νά μιλήσουν γιά τοὺς κινδύνους πού διατρέχει ἡ γυναίκα πού κάνει ἔκτρωση...

Ὅταν παραβαίνει ἓνας ἄνθρωπος μιὰ ἐντολή τοῦ Εὐαγγελίου, εὐθύνεται μόνον αὐτός. Ὅταν ὅμως κάτι πού ἀντίκειται στίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου γίνεται ἀπὸ τὸ κράτος νόμος, τότε ἔρχεται ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ σὲ ὅλο τὸ ἔθνος, γιά νά παιδαγωγηθῇ.” (Λόγοι Δ΄, Οἰκογενειακὴ Ζωή, ἔκδ. Ἱ. Ἡσυχ. Σουρωτῆς, 2004, σ. 78)

Ὁ δέ μακαριστὸς Γέροντας τῆς Μονῆς μας π. Γεώργιος (Καψάνης) πού πολύ ἀγωνίσθηκε παντοιοτρόπως κατὰ τῶν ἐκτρώσεων, ἔγραφε χαρακτηριστικά:

“Βλέπω τό πλῆθος τῶν ἀμβλώσεων, ὅπως καί τήν νομιμοποίησί τους, ὡς τό μεγαλύτερο ἀμάρτημα τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Ἀμάρτημα μέ τό ὅποιο ἀνασταυρώνουμε τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ. Ἄς προσευχώμεθα ὅλοι ἐκτενῶς νά ὑπάρξη συναίσθησις τῆς φοβερᾶς ἀποστασίας καί μετάνοια, πρὶν ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἀπὸ ἀγάπη καί γιά τήν διόρθωσί μας μᾶς στείλει κάποια βαρεῖα παιδαγωγικὴ δοκιμασία”. (Περιοδ. Ὁ Ὁσιος Γρηγόριος, ἀριθμ. 11, 1986, σ. 66)

ΜΕΤΕΚΤΡΩΤΙΚΑ ΣΥΝΔΡΟΜΑ

Γι’ αὐτό ἄλλωστε καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἄμετρο πόνο καί ἀπὸ πόθο γιά τὸν καθαρισμὸ τῶν ψυχῶν πού ἐνέχονται γιά τήν φοβερὴ αὐτὴ πράξη, ἐπιτρέπει τὰ χειρότερα ἴσως σωματικά, ψυχολογικά καί πνευματικά συμπτώματα πού ἀκολουθοῦν γιά πολύ καιρὸ μετὰ τήν διάπραξή της. Αὐτὰ πού στήν σύγχρονη

ψυχιατρική αποκαλούνται “μετεκτρωτικά σύνδρομα”.

Παραθέτω αὐτούσια λίγα λόγια τῆς πιστῆς ὀρθόδοξης Χριστιανῆς Ἀμερικανίδας Vera Faith Lord, ὡς πολύ βεβαιωτικά τῶν παραπάνω, μέσα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ τραγικὴ τῆς ἐμπειρία μετὰ τὴν ἔκτρωση τοῦ παιδιοῦ τῆς:

“... τὸ μητρικὸ ἔνστικτο, τὸ ἰσχυρότερο, τὸ πιὸ ἀκαταμάχητο πού γνώρισε ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα, εἶναι ζωντανὸ καὶ παρὸν σὲ ὅλες τίς γυναῖκες, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι. Τό τί πιστεύουμε ἢ δέν πιστεύουμε, ἀπλὰ δέν ἔχει καμμιά σημασία. Κάποια χρονικὴ στιγμή μετὰ τὴν ἄμβλωση, τὸ μητρικὸ ἔνστικτο ἐμφανίζεται παντοδύναμο. Ἔρχεται μία στιγμή, μία φοβερὴ στιγμή, πού ὅλα μέσα μας γνωρίζουν ἀκριβῶς τί ἔχουμε κάνει. Ἀσχετα μέ τὸ «πολιτικὰ ὀρθὸ» ὄνομά του πού τοῦ δώσαμε, ἄσχετα πίσω ἀπὸ ὅποιον εὐφημισμὸ τὸ ἔχουμε κρύψει. Ἐκείνη τὴν στιγμή ξέρουμε, ὅτι ἔχουμε πάει ἐνάντια στὸν Θεὸ καὶ σ’ ὅλη τὴν φύση καὶ ἔχουμε σκοτώσει τὸ ἴδιο μας τὸ βλαστάρι... Ὅλες μας ἐπιλέξαμε ἀπρόθυμα τὴν ἄμβλωση, γιὰ χίλιους-δυσὸ φαινομενικά καλοὺς λόγους, ἔτσι ὥστε νὰ μὴ χρειαστεῖ ν’ ἀλλάξουμε τὴν ζωὴ μας. Καί τί μεγάλη εἰρωνεία! Ἀπὸ τὴν στιγμή πού τὸ μωρὸ πέθανε, ἡ ζωὴ μας, γιὰ χίλιους-δυσὸ τρόπους δέν εἶναι ποτέ πιὰ ἡ ἴδια...

Καθεμιὰ πού «ἐπιλέγει» νὰ πάει κόντρα στὴν φύση καὶ νὰ σκοτώσει τὸ ἴδιο τὸ παιδί τῆς (τό βλαστάρι τῆς), καταδικάζει τὸν ἑαυτὸ τῆς σὲ ἰσόβια κάθειρξη στὸ περιοριστικὸ «κελλί» τῆς ἀπομόνωσης πού λέγεται Μετεκτρωτικὸ Σύνδρομο. Μὲ τὸ νὰ ἀρνεῖται νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶναι φυλακισμένη, δέν σημαίνει ὅτι καί θὰ καταφέρῃ ὥστε νὰ ἐξαφανισθοῦν τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς, (νὰ ἀλλάξῃ δηλ. τὴν πραγματικότητα, ὅτι τάχα τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς δέν ὑπάρχουν)!...” (Vera Faith Lord, Δέν μοῦ ἐπιτράπηκε νὰ θρηνήσω...)

“... Πιστεύω ὅτι κυρίως βαθειὰ μέσα μας ὅλοι γνωρίζουμε -πραγματικὰ γνωρίζουμε- ὅτι ἡ ἔκτρωση εἶναι φόνος στὴν πιὸ τρομακτικὴ του μάλιστα μορφή. Λέγοντας στὸν ἑαυτὸ μας ὅτι εἶναι ὅ,τιδήποτε ἄλλο, ἀπλὰ διαψεύδουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ὅλα τὰ προσεκτικὰ μακιγιαζ πού ἐπινοοῦμε γιὰ νὰ καλύψουμε αὐτὸ τό ἔγκλημα, (τελικά) καταλήγουν σὲ ἀποτυχία. Ἀφοῦ τό γνωρίζουμε ὅπως πράγματι εἶναι. Καί αὐτὴ ἡ καθαρὴ ψυχικὴ γνώση δέν μπορεῖ νὰ ἐξαλειφθῇ ἢ νὰ ἐκρριζωθῇ ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν τάχα ωραίων ἐκλογικεύσεων πού γίνονται πάνω στὴ γῆ...

Ἀφοῦ σκότωσα τὸ μωρό μου, ὅλη μου ἡ ζωὴ ἔγινε ἓνα αὐτο-μίσος... δέν σκότωσα τὸ φυσικὸ σῶμα μου, ὅπως εἶχα σκοτώσει τὸ παιδί μου· ἀντ’ αὐτοῦ ἐπιχείρησα συναισθηματικὴ καὶ πνευματικὴ αὐτοκτονία... ὑπῆρξαν πολλὲς φορὲς πού κυριολεκτικὰ δέν γνώριζα τὸ πρόσωπο πού ἔβλεπα στὸν καθρέφτη. Τό αὐτο-μίσος χρωμάτιζε τὴν κάθε στιγμή μου στὸν ὕπνο καὶ στό ξύπνιο μου. Ἦταν σὰν νὰ εἶχα πατήσῃ ἓνα ἀόρατο κουμπὶ αὐτοκαταστροφῆς.

...Ἡ αὐτοεκτίμησή μου εἶχε ἐντελῶς ἐξαφανιστεῖ. Ὅλα τὰ πράγματα πού μοῦ ἄρεσαν νὰ κάνω στήν παλιὰ ζωή μου, ἦταν πλέον ἀπαγορευμένα γιά μένα· δέν θὰ ἐπέτρεπα στόν ἑαυτό μου ἀπόλαυση. Ὁ ὕπνος χωρίς ὄνειρα ἦταν ἡ μόνη μου ἀνάπαυλα, καί δέν ἐρχόταν κι αὐτός συχνά. Ὅταν προσευχόμουν, τό ἔκανα κρυφά: προσευχόμουν νὰ πεθάνω, ἀπλᾶ νὰ σταματήσω νὰ ὑπάρχω. Πίστευα στήν μετὰ θάνατον ζωή καί ἤξερα ὅτι ἡ ἴδια ἡ κόλαση δέν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι καθόλου χειρότερη ἀπὸ τὴ ζωὴ πού βίωνα.

Ὁ πόνος θὰ μέ περίμενε καί θὰ μοῦ ἔστηνε ἐνέδρα σὲ ἀπρόσμενες στιγμές. Μιά σκηνὴ στήν τηλεόραση, ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα βιβλίο – πάντα σχετικὰ μὲ κάποια χαμένη εὐκαιρία γιὰ μιὰ γυναῖκα νὰ γίνη μητέρα. Θὰ κυριευόμουν τότε ἀπὸ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν βασανιστικῶν λυγμῶν πού εἶναι περισσότερο σὰν σπασμοὶ παρὰ κλάμα. Ἦθελα ἀπλᾶ νὰ ξαπλώσω, νὰ πάω γιὰ ὕπνο, καί νὰ μὴ σηκωθῶ ποτέ. Ἔχω ζήσει σ' αὐτὴ τὴν αὐτο-ἐπιβληθεῖσα κόλαση γιὰ δεκαῆξι χρόνια..." (Vera Faith Lord, Τὸ κακό τῆς ἄμβλωσης)

Τελικὰ μέσα ἀπὸ ἀνείπωτες ὁδύνες, μέ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ καί τὴν καλὴ τῆς προαίρεση καί εἰλικρίνεια, ἀξιῶθηκε νὰ φθάσῃ σὲ ἀληθινὴ ἐν Χριστῷ μετάνοια, ἀποκατάσταση καί εἰρήνη βοηθώντας κι ἀγωνιζόμενη, ἱεραποστολικά μάλιστα, πολλές ἄλλες ψυχές, νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τέτοιες καταστρεπτικὲς πράξεις κι ἐμπειρίες.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: ΤΟ ΘΕΙΟ ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΜΑΣ

Ὅσο χαμηλά κι ἂν πέσουμε, ὑπάρχει πάντα ἡ δυνατότητα μετανοίας. Γιατί νὰ κοπιᾶζουμε μάταια καί νὰ πάσχουμε χωρίς τὴν μετάνοια, πού μπορεῖ ὅλα νὰ τὰ μεταμορφώσῃ ἐν Χριστῷ; Μὲ τὸν Θεό ὑπάρχει πάντοτε ἡ μεγάλη εὐκαιρία τῆς διορθώσεως. Μποροῦμε νὰ ἐγερθοῦμε, νὰ ὀρθοποδήσουμε.

"... τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας" (Α' Ἰω. α', 7).

Ὁ Θεός μας, δέν εἶναι ὅπως διαστρεβλωμένα κάποιοι ἐνδεχομένως πιστεύουν, ὅπως ὁ κόσμος μακρυνά ἀπὸ τὴν ἀλήθεια θεωρεῖ. Ὁ Θεός-Πατέρας μας, ὁ Θεός τῶν Ἁγίων, εἶναι:

"... οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων... μακρόθυμος καὶ πολυέλεος· οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνιεῖ· οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν..." (ψαλμ. ρβ', 8-12)

Ἐάν μέ μετάνοια ἐξομολογούμεστε τίς ἁμαρτίες μας, ὁ Θεός εἶναι πιστός καί δίκαιος, γιὰ νὰ μᾶς συγχωρῇ τίς ἁμαρτίες καί νὰ μᾶς καθαρῇ ἀπὸ κάθε ἀδικία. Ἄν ὅμως λέγωμε ὅτι «δέν ἁμαρτήσαμε», τότε Τόν παρουσιάζουμε ὡς ψεῦτη, καί ὁ

ἅγιος λόγος Του δέν ἐνεργεῖ τήν συγχώρηση, τήν κάθαρση καί τόν ἁγιασμό σέ ἐμᾶς”. (βλ. Α΄ Ἰω. α΄, 9-10)

Γι’ αὐτό κι ἐμεῖς δέν κρύβουμε τήν ἁμαρτία μας, τήν ἀποκαλύπτουμε πρῶτα στόν ἴδιο τόν ἑαυτό μας καί τήν ἐξομολογούμεστε στόν ἅγιο Θεό ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας Του, τῶν ἱερέων Του: “... ὅτι τήν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω...”, “... τήν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου”. (50ος Ψαλμ.)

“Τό κυριότερο εἶναι νά μήν λέτε ψέματα στόν ἴδιο σας τόν ἑαυτό. Αὐτός πού λέει ψέματα στόν ἑαυτό του καί πιστεύει στό ἴδιο του τό ψέμα, φτάνει στό σημεῖο νά μή βλέπει καμιᾶ ἀλήθεια οὔτε μέσα του οὔτε καί στούς ἄλλους. Κι ἔτσι χάνει κάθε ἐκτίμηση γιά τούς ἄλλους καί κάθε αὐτοεκτίμηση. Μήν ἐκτιμώντας κανέναν, παύει νά ἀγαπάει.

Καί μήν ἔχοντας τήν ἀγάπη, ἀρχίζει νά παρασέρνεται ἀπό τά πάθη... Ἔτσι φτάνει στήν ἀπόλυτη κτηνωδία, καί ὅλα αὐτά ἐπειδὴ λέει συνεχῶς ψέματα στούς ἄλλους καί στόν ἑαυτό του”. (Φ. Ντοστογιέφσκι, Στάρετς Ζωσιμᾶς, Ἀδελφοί Καραμάζωφ)

Ὁ Θεός ἀνέχεται, ὑπομένει τήν παράβασή μας καί ὑποβαστάζει τόν πεσόντα ἄνθρωπο. Μᾶς βοηθεῖ δίδοντάς μας εὐκαιρίες γιά μετάνοια, ἕως ὅτου μέσα ἀπό τίς κάθε εἴδους πίκρες μας στήν “χώραν τήν μακράν” (βλ. Λουκ. ιε΄, 13) ἀποφασίσουμε τήν ἐπιστροφή μας. Καί τότε, πάντοτε Αὐτός μέ πολύ μεγαλύτερη χαρά καί ἀγαλλίαση μᾶς δέχεται κι ἀπό ἐμᾶς τούς ἴδιους, πού ἀπολαμβάνουμε τήν ἀγάπη Του. Εἶναι Αὐτός πού στόν καιρό τῆς μεγάλης ἀνωριμότητός μας, μιᾶς νόθου ἐλευθερίας μας, συγκαταβαίνοντας μᾶς ἄφηνε νά κάνουμε τά θελήματά μας, νά λαμβάνουμε τίς παράλογες αποφάσεις μας, ἐμᾶς πού ἀρνούμεθα τίς σωτήριες ἐντολές Του. Καί τά ὑπέμενε καί τότε ἀπό ἀγάπη ὅλα αὐτά ἀπό μέρους μας, ὥστε νά τά ἐνθυμούμαστε ἀργότερα καί μέ ταπείνωση πλέον νά μή κινδυνεύουμε νά ξεστρατίσουμε ξανά ἀπό κοντά Του.

Ἀπό Αὐτόν τόν Θεό-Πατέρα λοιπόν ὅλα συγχωροῦνται μέ τήν μετάνοιά μας, ὅλα τακτοποιοῦνται. Καί οἱ πτώσεις μας, στήν “πρό Χριστοῦ” ἄσωτη ζωή μας μποροῦν νά συντελοῦν κατόπιν ἀκόμη καί στήν ωφέλειά μας. Ἐξάγει κέρδος τελικά ἀπό ὅλα ὁ Θεός, ὅπως ὁμορφα συνεπέραινε ὁ ἅγιος Παῖσιος:

“Οἱ πολὺ ἁμαρτωλοί, ἂν γνωρῖσουν τὸν ἑαυτό τους, ἔχουν φυσιολογικὰ καὶ πολὺ ὕλικὸ γιὰ ταπείνωση. Ἡ κάθε πτώση εἶναι φυσικὰ πτώση, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὕλικὸ γιὰ ταπείνωση καὶ προσευχή. Οἱ ἁμαρτίες, ἂν ἀξιοποιηθοῦν γιὰ ταπείνωση, εἶναι σὰν τὴν κοπριὰ πὺρ ρίχνουμε στὰ φυτὰ. Γιατί νὰ μὴ χρησιμοποιήσῃ λοιπὸν κανεὶς αὐτὸ τὸ ὕλικό, γιὰ νὰ λιπάνῃ τὸ χωράφι τῆς ψυχῆς του, γιὰ νὰ γίνῃ γόνιμο καὶ νὰ καρποφορήσῃ;” (Λόγοι Γ΄, Πνευματικὸς ἀγώνας, ἔκδ. Ἱ. Ἡσυχ. Σουρωτῆς, 2004, σ.

Έτσι μετά από πολύ τραυματικές περιπέτειες, μέ τήν μετάνοιά της ώς ταπεινή συμβολή, ή ψυχή χαίρεται τήν αποθεραπεία καί αποκατάστασή της στήν κοινωνία τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Ἐκλείπουν ὄχι μόνο οἱ τύψεις καί ὅλα τά λοιπά σύνδρομα, ἀλλά οὔτε κἄν οὐλή διακρίνεται ἀπό παλαιά τραύματα.

ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Μέσα στίς προσωπικές μας ὁδύνες, καί παρά τήν ὁμολογουμένως πολύ παρακμιακή πνευματικά ἐποχή μας, οἱ βαπτισμένοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί Ἕλληνες δέν λησμονοῦμε ὅτι εἴμαστε κληρονόμοι μιᾶς ἁγίας Παραδόσεως. Ἡ μικρή, μισοσβημένη ἔστω σπίθα τῆς Πίστεως τοῦ Χριστοῦ πού κρύβουμε στά σωθικά μας, ἔρχεται ὥρα πού ἀναδεικνύεται σχεδόν ἀπό τό πουθενά. Κι ἕνα “Χριστέ μου!”, “Παναγία μου!”, πού βγαίνει ἀπό μέσα μας, εἶναι δυνατόν νά ἀλλάξη ὅλο τό ἀπαισιόδοξο σκηνικό, τήν δυσοίωνα προοπτική τῆς ζωῆς. Κι ἔτσι γίνεται τό θαῦμα! Εἶναι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, πού φέρουμε ἀπό τό βάπτισμά μας, καί πού μένει ἀνεξίτηλη. Ἀπό τότε παλιά, πού μικροί εἴχαμε ἐνδυθῇ τόν Χριστό:

“Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε”.

Εἴμαστε τέκνα Χριστοῦ, ἄν καί ἀνάξια, ἀλλά πάντως τέκνα Του. Φέρουμε τήν σφραγίδα Του πάνω μας. Αὐτός εἶναι τό ἔνδυμά μας, ἡ ζωή μας, ἡ ἐλπίδα μας.

“Ὁ Χριστός εἶναι τό πᾶν!”, ζοῦσε καί κήρυττε ὁ ἅγιος Πορφύριος.

Δέν γίνεται νά συνεχίσουμε, οἱ βαπτισμένοι Ἕλληνες, νά ζοῦμε δίχως Αὐτόν. Ἔρχονται πολύ δυσκολώτερα χρόνια. Θά χαθοῦμε χωρίς τόν Χριστό, θά ἐξαφανισθοῦμε ἀπό προσώπου γῆς...

Δέν γίνεται ὅμως νά χαθῇ ἕνα ἔθνος μέ τέτοια ἀναστήματα, μέ τέτοιους Ἁγίους: Ἱεράρχες, Μάρτυρες, Ὅσιοι, νέφη, ὁλόκληρες στρατιές Ἀγίων, ἄνδρες καί γυναῖκες κάθε ἡλικίας. Καί δέν εἶναι μόνο οἱ παλαιοί Ἅγιοι.

Εἶναι καί οἱ “δικοί μας”, τῆς ἐποχῆς μας, αὐτῆς τῆς πολύ δύσκολης ἐποχῆς. Εἶναι ὅλοι αὐτοί πού τούς γνωρίζουμε ἄλλοι ἀπό κοντά, ἄλλοι ἐξ ἀκοῆς. Κι εἶναι κι ἄλλοι πολλοί, σύγχρονοί μας, ἀφανεῖς, πού δέν τούς βάζει ὁ νοῦς μας. Ἀγιασμένοι κληρικοί, εὐλογημένοι Γέροντες, γιαγιάδες, παπποῦδες, παλιές κυροῦλες-δασκάλες μέ προσφορά στήν Πατρίδα ἀπό παλιά. Μέ κυρτωμένα ἀπό τά χρόνια καί τά βάσανα σώματα, ἀλλά μέ ἰλαρά, ὅσο καί δακρυσμένα στήν προσευχή πρόσωπα. Κι εἶναι κοντά μας ὅλοι αὐτοί. Εὐχονται γιά τήν Πατρίδα, γιά τά νιάτα, γιά τό παρόν

καί τό μέλλον.

Αὐτοί κρατοῦν τήν Χάρι πάνω τους καί στήν Πατρίδα. Εἶναι ἡ “καλή μαγιά” τοῦ γένους μας, ἡ ἁγία “ζύμη” τοῦ Θεοῦ.

Καί γνωρίζουμε ὅτι “μικρά ζύμη ὅλον τό φύραμα ζυμεῖ”. (Α΄ Κορ. ε΄, 6)

Ὁ ἅγιος Θεός μᾶς τούς ἔδωσε, ὅλη αὐτήν τήν πλειάδα τῶν σύγχρονων Ἀγίων Του, γιά νά στηριχθοῦμε πάνω τους καί νά ἀντέξουμε... Θά κάνουμε λοιπόν τόν κανόνα μας, θά πονέσουμε, θά κουραστοῦμε. Ἀλλά “πρῶτα ὁ Θεός” θά ἀντέξουμε, θά συνέλθουμε, θά μεταμορφωθοῦμε!

Ζητοῦμε ὅλοι συγχώρηση, πρῶτα γιά τά προσωπικά μας ἁμαρτήματα, μέ τά ὁποῖα πονέσαμε καί πονοῦμε τόν Κύριο τῆς δόξης. Ζητοῦμε τό ἔλεός Του γιά τίς πολλές, πάμπολλες ἐκτρώσεις τῶν Νεο-Ελλήνων. Καί ἐκ μέρους ὅσων δέν ἦλθαν ἀκόμη “εἰς ἑαυτούς”. Ἐμεῖς ἀπό τώρα θά τό κάνουμε, καί γιά τίς δικές μας ψυχές καί γι’ αὐτούς. Ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλον! Δέν εἶναι κανεῖς ἄλλωστε καλλίτερος, τάχα ἐπειδὴ δέν ἔκανε τέτοιες ἁμαρτίες κι οὔτε κατακρίνει κανεῖς τέτοιες πονεμένες ἀπ’ αὐτήν τήν ἁμαρτία ψυχές. “Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τόν λίθον βαλέτω!”. (βλ. Ἰωάν. η΄, 7)

Ἔτσι θά ἀντέξουμε μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ, σ’ ὅλες τίς δυσκολίες, προσωπικές, οἰκογενειακές, συλλογικές, ὅλης τῆς Πατρίδας.

Τά λάθη μας, ἐκούσια καί ἀκούσια, μικρά ἢ μεγάλα, οἱ ἐπανειλημμένες ἀποτυχίες μας, ἡ συνεχῆς διαπίστωση καί βαθεῖα αἴσθηση μέσα μας, ὅτι δέν πετυχαίνουμε τόν μέγα, μοναδικό σκοπό τῆς παρουσίας μας στόν κόσμο αὐτό, νά γνωρίσουμε καί νά ἐνωθοῦμε μέ τόν πανάγιο Θεό, βαραίνουν πολύ τήν ψυχή μας, πονᾶμε. Κι ὅταν εἰλικρινά, κατάματα, ὑπεύθυνα ἀντικρύζουμε τόν ἀποτυχημένο ἑαυτό μας μέ ἀνάμνηση τῆς μεγάλης ἀγάπης τοῦ Μεγάλου Πατέρα, πού καί στίς ἀσωτεῖες μας ποτέ δέν παύει νά μᾶς ἀγαπᾷ, ἀναρωτιόμαστε:

“Υπάρχει καί γιά μένα ἀκόμη χῶρος καί χρόνος γιά διόρθωση;”

“Ἐτι ἔνι μετάνοια;” “Ἄραγε ὑπάρχει ἀκόμη ἐλπίδα γιά μετάνοια, Θεέ μου;”

Καί τότε ὡς αὖρα λεπτή ἀκούγεται ἡ ἀπάντησή Του:

“Ἐνι, καί πάνυ ἔνι!”, “Υπάρχει, καί πολλή μάλιστα!”

(ἁγ. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Λόγος περί Μετανοίας)

Καί γίνεται ἡ μετάνοια, ἴαση καί θεραπεία μας, χαρά μας, πανηγύρι. Αὐτή πού εἶναι ὅ,τι πιό μεγάλο μπορούμε νά χτίσουμε στόν κόσμο αὐτό, ἡ πιό ωραία δημιουργία μας! Ἡ ταπεινή παρρησία μας μπροστά στόν ἅγιο Θεό, ἡ ἐπανέναρξη τῆς

συνομιλίας μας μαζί Του μετά τόν Παράδεισο, ὅπως σοφά καί σύμφωνα μέ τήν ἁγιοπατερική Παράδοση ἔλεγε ὁ ἐμπειρικός, ἀψευδής θεολόγος τοῦ ἀκτίστου Φωτός -σύγχρονός μας, Ρῶσσος Ἀγιορείτης- ἅγιος Σωφρόνιος Σαχάρωφ. (βλ. Οἰκοδομῶντας τόν Ναό τοῦ Θεοῦ, Ἰ. Μ. Τ. Προδρόμου, Essex Ἀγγλίας, τ. Γ΄, σ. 137)

Ὅσοι πολύ ἁμαρτήσαμε, πολύ πονέσαμε τόν ἅγιο Θεό, ἔχουμε μπροστά μας ἕνα πολύ δυνατό κίνητρο, οὐράνια κλήση, μεγάλη εὐκαιρία: Νά Τόν ἀγαπήσουμε πολύ καί νά κοπιάσουμε γι' αὐτήν τήν μεγάλη Ἀγάπη! Ὡστε νά γίνη, ὅ,τι εἰπώθηκε κι ἔγινε ἀπό τόν Χριστό σέ πολλές ἅγιες ψυχές, σέ μεγάλους Ἁγίους Του, πού πρίν σάν κι ἐμᾶς τόν εἶχαν πονέσει μέ διάφορους τρόπους στήν ζωή τους:

“ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησαν πολύ”. (βλ. Λουκ. ζ΄, 47)

Ἡ ἔκτρωση, ὁ φόνος τῶν ἀγέννητων τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἡ μεγάλη αὐτή ἁμαρτία, εἶναι ἕνα πολύ λυπηρό, ἀπαίσιο γεγονός στήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου, στήν Ἱστορία. Τέτοιο πού ἡ ἀθάνατη ψυχή του πολύ θά ἐπιθυμοῦσε νά μή εἶχε συμβῇ ποτέ. Ὅμως ἀποτελεῖ μία ὀδυνηρή πραγματικότητα, ἡ ὁποία δέν μπορεῖ μέ τεχνικές ὑπεκφυγῆς καί ἀνευθυνότητα νά θεωρῆται ὡς “μή γεγονός” καί νά παραγράφεται. Γι' αὐτό καί δέν εἶναι δυνατόν ἔτσι νά ξεπεραστῇ.

Ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀψευδής πεῖρα τῶν Ἀγίων μᾶς φανερώνουν, ὑποδεικνύουν καί θερμά εἰσηγοῦνται τήν μοναδική λύση σ' αὐτό τό ἀδιέξοδο: Τήν ὀλοψυχή μας μετάνοια! Τήν “ἀναφορά” ἀπό μέρους μας αὐτοῦ τοῦ πολύ μελανοῦ συμβάντος τῆς ζωῆς μας στήν ἄπειρη εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ-Πατέρα ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας Του, ὡς ταπεινή δηλ. προσφορά γιά ἄφεση, ἐξιλέωσή μας. Μ' αὐτήν τήν γενναία κι ὑπεύθυνη πράξη μας σηματοδοτεῖται ἡ ἐπιστροφή μας στήν “Πατρική ἐστία”. Γιά νά ἀρχίσῃ καί γιά ἐμᾶς ἡ μεγάλη χαρά “ἐν τῷ οὐρανῷ καί ἐν τῇ γῇ”.

Μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ καί τίς μητρικές πρεσβεῖες τῆς Κυρίας Θεοτόκου, τῆς Παναγίας Μητέρας μας, καί πάντων τῶν Ἀγίων, αὐτήν τήν χαρά καί εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ πολύ ἐπιθυμοῦμε, κι ἐμεῖς οἱ ἐλάχιστοι μοναχοί, κι ἀπό τήν καρδιά μας εὐχόμαστε, στούς πολλούς, καλούς κι εὐαίσθητους ἀδελφούς μας, νέους καί μεγάλους, πού πόνεσαν κι ἀκόμη πολύ πονοῦν γιά ὅσα συνέβησαν, παλιά ἢ πρόσφατα, σχετικά μ' αὐτά τά πολύ ἀρνητικά στήν ζωή τους.

Καί ποιός γνωρίζει, πόσοι ἀπ' αὐτούς μέσα στήν ἐν Χριστῷ ἀναγέννησή τους ἀλλά κι ἀπό εὐγνωμοσύνη, θά θελήσουν ἀργότερα καί θεάρεστα νά κοπιάσουν, ὥστε κι ἄλλες πολλές ψυχές ἔτσι νά λυτρωθοῦν καί νά χαροῦν τήν ἀγάπη τοῦ Ἁγίου Πατέρα μας, ὁ Ὅποιος μόνος γνωρίζει νά συγχωρῇ, θεραπεύῃ καί εὐλογῇ ὅλα τά παιδιά Του!

ΠΗΓΗ: [ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ](#)